

HENNY THIJSSING-BOER

In de schaduw
van een kind

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

‘Ik ga naar bed, moeder... Ik ben moe...’ Het kwam er stroef uit, maar zo wás de sfeer sinds haar thuiskomst: stroef en gespannen.

‘Doe maar kindje, je ziet er ook moe uit...’ Wietske Postema blikte haar dochter wat vermanend aan toen ze eraan toevoegde: ‘Probeer morgen nu eens een beetje vrolijk te zijn, Geertje! Gooi over het verleden een schep zand. Dat is het beste, voor ons allemaal...!’

Geertjes stem klonk honendwring toen ze antwoordde: ‘Een schép zand, moeder...? U weet net zo goed als ik dat er op heel de wereld geen zand voldoende is om mijn verleden daaronder te kunnen begraven!’

Het verleden waarover Geertje sprak kwelde ook Wietske, maar ondanks dat schoot ze in de lach en zei: ‘Je kunt de dingen ook te lang willen vasthouden en daardoor de boel zwartgallig blijven zien, meidje...! Jij bent net zeventien, de wereld ligt nog aan je voeten!’

‘Voor mijn part had de wereld mogen vergaan...’

Een golf van medelijden overspoelde Wietske toen ze weer eens zag hoe haar dochter nog aldoor onder het gebeurde gebukt ging. In een

poging haar wat op te monteren en haar te laten zien dat het leven altijd en ondanks alles weer perspectieven bood, zei ze: ‘Morgenavond krijgen we bezoek, verheug je daar maar op!’

‘Wie...?’ Een woord boordevol achterdocht.

‘Willem en Marie de Groot en... Evert komt mee...!’

Terstond begreep Geertje de reden van dit bezoek. Vader en moeder wilden haar aan Evert de Groot koppelen! Omdat hij een boerenzoon was en enkel door dat feit goed bij haar paste. Een jaar geleden zou Evert niet in aanmerking zijn gekomen. Toen waren zijn bunders lang niet voldoende om bij die van Geertje Postema te passen. Maar in een jaar kan er onnoemelijk veel veranderen...

‘Ik dacht dat wij jou een plezier deden door mensen uit te nodigen en jou wat afleiding te bezorgen,’ haalde Wietske haar dochter uit haar gepeins.

Fel blonken Geertjes groene ogen haar moeder tegen toen ze zei: ‘Blijf maar gewoon eerlijk, moeder, en zeg waar het op staat. Jullie willen mij aan Evert koppelen. Omdat hij net als ik ook enig kind is en een boerderij achter zich heeft staan!’

Wietske diende haar dochter van repliek

door te weerleggen: ‘Omdat Evert, net als jij, ook jong is en vrij. Daarom, Geertje.’

‘Ik ben niet vrij...’

‘Toe kindje, doe toch niet voortdurend zo stug. Werk liever wat mee! Het is immers jouw geluk dat vader en ik op het oog hebben!’

Geertjes jonge stem daalde tot een nauwelijks verstaanbaar gefluister: ‘Jullie hebben mijn geluk... gestolen. Gewoon van de hand gedaan! Dat vergeet ik nooit, moeder, en dat kan ik nog minder vergeven.’

De zucht, die Wietskes gedachten omsloot, was hoorbaar. Dit kind ook, wat hadden Melle en zij daar wat mee te stellen. Als een blad aan een boom was ze veranderd, hun Geertje. Ze was koppig geworden, eigengereid en dwars. Ze was ook zo angstig volwassen geworden... Geertje wilde maar niet begrijpen dat het domweg had moeten gebeuren. Voor haar eigen bestwil. Vóór haar tijdelijk vertrek uit huis was het wichtje zo meegaand en gewillig geweest, achteraf beschouwd leek het alsof ze toen niet begreep wat er gaande was...

Maar nu ze weer thuis was en ze een streep door het verleden konden trekken, proefden Melle en zij voortdurend haar felle verwijt. En dat deed zo zeer. Kinderen opvoeden was het

moeilijkste wat je je in je leven voor kon stellen, bedacht Wietske. Als het te laat was besepte je pas dat het eenmalig was, dat je de klok niet terug kon zetten. Toch hadden Melle en zij naar beste weten gehandeld, een beslissing genomen voor Geertje omdat er geen andere keus overbleef. Ze moesten toch aan Geertjes toekomst denken en aan de hoeve. Geertje wilde of kon dit allemaal nog niet begrijpen, maar daar zou ongetwijfeld verandering in komen als ze met Evert de Groot een nieuw leven aanving!

Wietske Postema's hoop was geheel op de toekomst gericht. Evert zou bij machte zijn het verleden te begraven en de toekomst weer licht en zonnig te maken. Dit denken stemde haar gelukkig en als Geertje nu een beetje meegaander was...

In Wietskes stem lag een zekere dreiging toen ze zei: 'Morgen is het zaterdag; wat mij betreft kun jij dan doen en laten wat je wilt. Je mag de hele dag met een lang gezicht rondlopen als je morgenavond maar vriendelijk bent. Een beetje opgeruimd, begrepen? Tegen Evert doe je aardig en over het verleden, over dat éne jaar... zwijg jij, net zoals wij daarover zullen zwijgen. Een heel leven lang, begrepen, Geertje?'

‘Wat moet ik allemaal nog méér begrijpen, moeder...?’ In een paar jonge, groene meisjesogen lag het zeer van een vrouw die in haar leven al té veel had meegemaakt. En ze was nog maar net zeventien, Geertje Postema...

Wietske zag dat zeer niet, wellicht wilde ze het ook liever niet zien. Ze zei: ‘Het zou geen kwaad kunnen als jij je neus weer eens in de wind stak, Geertje! Jij bent nog altijd die je bent: Geertje Postema, op dit dorp een begrip! Dank zij vader en mij is iedereen onkundig gehouden en respecteert men jou als voorheen. Profiteer daarvan en wees ons, je ouders, dankbaar inplaats van ons voortdurend je verwijt te laten voelen!’

‘Welterusten, moeder,’ negeerde Geertje haar moeders raad en liet blijken een totaal andere mening te zijn toegedaan.

‘Moet je vader niet ook welterusten wensen? Hij is even naar achteren om de boel te inspecteren voor de nacht, maar hij kan elk moment naar het vooreind komen!’

‘Wenst u vader maar welterusten van me... Ik ben moe.’

Met deze woorden, stug en stroef uitgesproken, wilde Geertje de huiskamer verlaten maar Wietske weerhield haar. ‘Kan er geen nacht-

zoen meer af, kindje...?’

Met zichtbare tegenzin liep Geertje op haar moeder toe en drukte een vlinderlichte kus op haar voorhoofd. ‘Zo goed...?’

Er blonken tranen in Wietskes ogen toen ze fluisterde: ‘Nee, het is nog lang niet goed maar het kómt allemaal goed, mijn deerntje...! Vertrouw daar maar op!’

Wietske Postema bezat twee dingen die haar dochter volkomen miste: hoop en vertrouwen. Die hielden haar staande; ze keek er de toekomst mee in. Toen ze die avond in bed tegen Melle aan kroop, fluisterde ze: ‘Het komt weer goed, Melle. Het komt allemaal weer goed!’

En Melle Postema, de rijkste boer uit heel de wijde omgeving, antwoordde zelfverzekerd: ‘Natuurlijk komt het weer goed, vrouw! Dat heb ik aldoor al geweten. We namen destijds de juiste beslissing. Het wicht is nu nog niet zover, maar eens zal ze ons dankbaar wezen!’

‘Dat hoop ik toch zo...’ fluisterde Wietske en voor haar geestesoog verscheen daarbij de boerderij van boer Willem de Groot. Lang niet zo groot als die van hen, maar het wás een boerderij en Evert wás een boerenzoon! Het kwam allemaal weer goed...

Die mening kon Geertje niet delen, nog lang niet. Terwijl haar ouders in de aangrenzende kamer hun oog op de toekomst richtten, drong het verleden zich bij Geertje op. Klaarwakker staarde ze naar de balken zoldering boven haar. Ze zag geen toekomst, geen heden, ze herbeleefde het verleden, waarin Janske de Jong zo'n grote rol had gespeeld. Janske en zij, goed vijftien waren ze toen. Kinderen nog die wisten dat ze verboden dingen deden, maar daarvan de draagwijdte onmogelijk konden bepalen. Ze waren beiden 'stout' geweest maar Janske zou nooit worden gestraft. Janske wist niet en zou nooit weten!

Ondanks alles wat er was gebeurd droeg ze Janske geen kwaad hart toe. Omdat ze beiden even ondeugend waren geweest kon Janske niet als dé schuldige worden aangewezen, vond ze. Sinds haar thuiskomst had ze Janske eens heel toevallig in het dorp ontmoet. Janske had haar gegroet en daarbij een beetje verlegen gelachen alsof hij wilde zeggen: Weet je nog...?

Ze had teruggegroet. Een beetje afstandelijk en ze deed net alsof ze zijn stille wenk niet snapte. Maar ze wist het deksels goed. Ze zou het nooit vergeten, haar leven lang niet. Die dag toen Janske, de zoon van de dorps kruidenier,

het boodschappenboekje kwam halen, zou ze nooit kunnen vergeten. Ze wist elk woord nog dat er tussen hen beiden gesproken was.

Ze had op het zandpad dat van hun hoeve naar het dorp voerde gewandeld, toen Janske haar van achteren naderde.

‘Er zijn werkpaarden en luxe paarden!’ had Janske gelachen terwijl hij van zijn transportfiets sprong.

‘En zo hoort dat ook!’ had zij gekscherend gedaan. Janske had zijn tong naar haar uitgestoken en ze had gevraagd: ‘Ben je bij ons geweest?’

‘Ja, en jullie zijn mijn minste klant!’

‘Dat moet je tegen mijn moeder zeggen; neemt ze onmiddellijk een andere kruidenier!’

‘Ben je gek, zo bedoel ik het niet!’ schrok Janske zichtbaar waarna hij verduidelijkte: ‘Wat afname betreft en de betaling en zo, zijn jullie juist een van pa’s beste klanten. Hij zou jullie niet graag verliezen, hoor! Ik doelde op de afstand tussen jullie hoeve en het dorp. Daar heb ik een gruwelijke hekel aan. Nu het volop zomer is en mooi weer is het wel te doen, is het zelfs wel een plezierig ritje, maar in de herfst en bij de winterdag foeter ik altijd als pa me opdracht geeft om bij jullie het boekje te

gaan halen. En dan, een paar dagen later, moet ik met die zware manden aan het stuur en vaak door weer en wind nog eens diezelfde afstand! Dan heb ik vaak medelijden met mezelf!’

Ze had onverschillig geschokschouderd: ‘Tja, we wonen nu eenmaal een eind buiten het dorp op de ruimte, maar dat is ook nodig als je de vele bunders land van vader ziet,’ en ze had met een brede armzwaai en niet zonder trots Janske op hun bezittingen gewezen.

‘Een zoon van een armzalig kruideniertje en de dochter van een rijke hereboer; het verschil is duidelijk te zien,’ had Janske gelachen. ‘Maar toch konden wij het op de lagere school goed samen vinden. Of niet soms?’

Ze had beamend geknikt en Janske wist zich te herinneren dat hij na schooltijd of zaterdags, als hij eens een keertje niet in de winkel hoefde te helpen, naar hun hoeve kwam om daar met haar, Geertje Postema, te komen spelen.

Dat zij dat ook niet vergeten was liet ze merken door op een zijpad te wijzen dat langs een lap haver liep. ‘Op dat pad hebben wij samen eens gezeten. Het was toen ook zomer en net als nu stond er op die lap land ook haver die bijna rijp was. Jij had verschillende kleuren zilverpapier bij je. We plukten elk een handvol